

Sygn. akt III AUz 12/15

POSTANOWIENIE

Dnia 2 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka
	del. SSO Beata Górka (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 2 kwietnia 2015 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o rentę socjalną

na skutek zażalenia ubezpieczonej J. K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 grudnia 2014 r. sygn. akt VI U 104/13

postanawia:

1. oddalić zażalenie,
2. odstępuje od obciążenie ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

SSA Barbara Białecka SSA Anna Polak del. SSO Beata Górka

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił J. K. prawa do renty socjalnej. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS ubezpieczona nie została uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy.

W odwołaniu od decyzji J. K. wskazała, iż orzeczenie lekarzy orzeczników ZUS nie odzwierciedla jej rzeczywistego stanu zdrowia, gdyż jest ona całkowicie niezdolna do pracy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2014r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 477¹⁴ §4 kpc uchylił zaskarżoną decyzję, przekazał sprawę organowi rentowemu i umorzył postępowanie.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

J. K. urodzona (...) ma wykształcenie zawodowe o profilu krawiectwo lekkie, w zawodzie tym pracowała do 1981r. Wnioskodawczyni po wyczerpaniu okresu zasiłku chorobowego od dnia 27 grudnia 1982r. pobierała rentę inwalidzką z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Renta ta została wstrzymana od dnia 1 kwietnia 2005r. w związku z nabyciem prawa do renty rodzinnej z KRUS. Od dnia 1 kwietnia 2005r. J. K. otrzymuje rentę rodzinną z KRUS. Wniosek o rentę socjalną złożyła w dniu 27 sierpnia 2012r.

Lekarz Orzecznik ZUS rozpoznając u J. K.: przebyte w dzieciństwie operacyjne usztywnienie stawu biodrowego lewego z powodu zmian pogruźliczym zapaleniu stawu, jednooczną po przebytych usunięciu gałki ocznej prawej, przebyte leczenie operacyjne raka szyjki macicy w latach 1997-1998r. bez cech wznowy - orzeczeniem z dnia 3 października 2012r. uznał, iż ubezpieczona nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy.

Orzeczeniem z dnia 28 listopada 2012 r. Komisja Lekarska ZUS, rozpoznając u ubezpieczonej: przebyte w dzieciństwie gruźlicze zapalenie stawu biodrowego lewego leczone operacyjnie w 1966r. z upośledzeniem rozwoju i funkcji lewej kończyny dolnej, jednooczną po przebytych w 1982r. usunięciu prawej gałki ocznej z powodu guza oczodołu, przebytą radioterapię w 1998r. z powodu raka szyjki macicy, bez cech wznowy - uznała, iż wnioskodawczyni nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy.

Decyzją z dnia 30 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił J. K. prawa do renty socjalnej.

W toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Szczecinie, toczącego się z odwołania ubezpieczonego od decyzji ZUS z dnia 25 lipca 2013r., Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych specjalistów z zakresu psychologii, psychiatrii, okulistyki, ortopedii, neurologii, onkologii, endokrynologii na okoliczność ustalenia czy stan zdrowia czyni ubezpieczoną całkowicie niezdolną do pracy.

W opinii z dnia 30 maja 2013r. biegły z zakresu psychologii wskazał, iż dane z wywiadu psychologicznego, obserwacji zachowania, w nich dokumentacji lekarskiej oraz wyników wcześniejszego badania psychologicznego (w dniu 4.10.2007r.) pozwalają na stwierdzenie, że sprawność umysłowa badanej mieści się w granicach niższych niż przeciętna. Ustalenia z opinii wydanej w dniu 9.10.2007 r. w pełni znalazły także potwierdzenie w odniesieniu do wskaźników organicznego uszkodzenia CUN, w szczególności w zmianach charakterologicznych. Potwierdziło się występowanie zmian organicznych w CUN. Postawa zaprezentowana przez wnioskodawczynię uniemożliwiła testową weryfikację wcześniejszych wyników badania. Nic nie wskazuje jednak na to, aby w stosunku do wyników badania z 2007 r. zaszły zmiany, które w istotny sposób wpłynęłyby na poczynione wcześniej ustalenia.

W opinii z dnia 19.12.2013r. biegli z zakresu psychiatrii, ortopedii, neurologii i endokrynologii stwierdzili u wnioskodawczyni:

- zeszywnienie stawu biodrowego lewego po przebytych procesie zapalnym swoistym (gruźlica) leczonym operacyjnie w 1966r.,
- osteoporozę,
- stan po usunięciu prawej gałki ocznej z powodu nowotworu,
- stan po radioterapii z powodu raka szyjki macicy,

- organiczne zaburzenia osobowości,
- łagodne osłabienie funkcji poznawczych.

Biegli wskazali, iż aktualny stan zdrowia wnioskodawczynie powoduje jej całkowitą i trwałą niezdolność do pracy. Niezdolność tę powoduje dysfunkcja lewej kończyny dolnej upośledzająca funkcje chodzenia oraz drżenie lewej kończyny górnej o nieznaną etiologię wymagającą diagnostyki. Osteoporoza oraz limfadenotopia (powiększone twarde węzły chłonne w lewym dole nadobojczykowym) wymagają dalszej diagnostyki i leczenia, ale obecnie nie można wypowiedzieć się, czy dodatkowo obniżają zdolność do pracy zarobkowej u wnioskodawczynie. W ocenie psychiatry stwierdzone u Wnioskodawczynie objawy zaburzenia psychoorganicznego pod postacią deficytów poznawczych, afektywnych i osobowościowych, aktualnie skutkuje długotrwałą niezdolnością do jakiegokolwiek pracy. Badana nie rokuję poprawy, o czym świadczy stopniowa progresja zmian w stosunku do poprzednio wydanego orzeczenia.

W opinii uzupełniającej z dnia 27 marca 2014r. biegli wskazali, iż ponowna analiza dokumentacji medycznej daje podstawę uznania częściowej i trwałej niezdolności do pracy od dzieciństwa z powodu upośledzenia funkcji lewej kończyny dolnej po przebytej gruźlicy lewego stawu biodrowego w dzieciństwie.

W kolejnej opinii uzupełniającej z dnia 14 maja 2014r. biegli doprecyzowali, iż częściowa i trwała niezdolność do pracy powstała u wnioskodawczynie od dzieciństwa. Natomiast całkowita niezdolność do pracy istnieje od 19.12.2013r. do uzyskania wieku emerytalnego.

W opinii uzupełniającej z dnia 11 września 2014r. biegli wskazali iż wnioskodawczynie nie była całkowicie niezdolna do pracy przed ukończeniem 18 roku życia ponieważ nie uzasadniają tego, ani obniżenie sprawności intelektualnej do upośledzenia stopnia lekkiego, ani zaburzenia osobowości, bez celowanego, kontrolowanego leczenia psychiatrycznego.

W opinii z dnia 26 czerwca 2014r. biegła z zakresu onkologii stwierdzając przebyty w 1998 r. nowotwór złośliwy szyjki macicy, stan po teloradioterapii i brachyterapii oraz stan po usunięciu w 1981 r. gałki ocznej prawej z powodu guza (nie wiadomo jakiego – brak dok. med.) uznała J. K. za zdolną do pracy. Biegła z zakresu onkologii podniosła, iż po zastosowanym leczeniu onkologicznym uzyskano 24-ro letnie przeżycie bez wznowy choroby. Nie stwierdza się wyraźnych skutków leczenia radioterapią, które by ujemnie wpływały na funkcjonowanie ustroju. Uzyskano także bardzo długoletnie przeżycie (przeszło 30 lat) po usunięciu gałki ocznej prawej. Orzeczona przez pozostałych biegłych niezdolność do pracy u badanej wynika z obecności innych chorób.

Zdaniem biegłej z zakresu okulistyki ze względu na stan układu wzrokowego J. K. jest zdolna do pracy jak każda osoba jednooczna.

W toku postępowania nastąpiło istotne pogorszenie stanu zdrowia wnioskodawczynie, z uwagi na stwierdzoną u niej w 2014r chorobę Parkinsona. Od października 2014r. wnioskodawczynie nie może się poruszać.

Sąd Okręgowy przywołał treść art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268 ze zm.), w świetle którego renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18 roku życia,
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia,
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Osobie, która spełnia powyższe warunki określone w ust. 1, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa (ust. 2).

Pojęcie niezdolności do pracy zostało zdefiniowane w przepisie art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz., 1227 ze zm.), stosowanym w przypadku renty socjalnej odpowiednio, zgodnie z odesłaniem zawartym w przepisie art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej.

W myśl przepisu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (ust. 1). Przy czym całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, zaś częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (ust. 2 i 3).

Dokonując analizy pojęcia „całkowita niezdolność do pracy” zdaniem Sądu Okręgowego należy brać pod uwagę zarówno kryterium biologiczne (stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym całkowitą niezdolność do jakiegokolwiek pracy), jak i ekonomiczne (całkowita utrata zdolności do zarobkowania wykonywaniem jakiegokolwiek pracy). Osobą całkowicie niezdolną do pracy w rozumieniu przepisu art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest więc osoba, która spełniła obydwa te kryteria, a więc jest dotknięta upośledzeniem zarówno biologicznym, jak i ekonomicznym (por. niepublikowany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2004 r., I UK 28/04). W orzecznictwie przyjmuje się również (wyroki z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 11/03 oraz z dnia 05 lipca 2005 r., I UK 222/04, niepublikowane), że decydującą dla stwierdzenia niezdolności do pracy jest utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu przy braku rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Gdy więc biologiczny stan kalectwa lub choroba, nie powodują naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ na zdolność do pracy mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji, to brak jest prawa do świadczenia rentowego.

Sąd Okręgowy podniósł, że w niniejszym postępowaniu kwestią sporną było ustalenie, czy J. K. była na dzień wydania zaskarżonej decyzji osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz czy ta całkowita niezdolność do pracy jest powodowana naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem przez wnioskodawczynię 18 roku życia.

Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter odwoławczy i kontrolny, ograniczający się do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie takie jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania decyzji, a więc w chwili ustalania prawa do świadczenia przez organ rentowy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 181, z dnia 3 grudnia 1998 r., II UKN 341/98, OSNAPiUS 2000 nr 2, poz. 72, z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43, z dnia 12 stycznia 2005 r., I UK 93/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 254 oraz z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, dotychczas niepublikowany). Mówiąc inaczej - o zasadności przyznania lub odmowy przyznania świadczenia decydują okoliczności istniejące w chwili ustalania do niego prawa. Postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym, weryfikującym ustalenia dokonane przez organ rentowy. Dalej Sąd Okręgowy podniósł, że biegli sądowi nie zastępują lekarza orzecznika ZUS, lecz zgodnie z posiadaną wiedzą specjalistyczną poddają ocenie merytorycznej trafność wydanego przez niego orzeczenia o zdolności danej osoby do pracy lub jej braku. Dlatego też późniejsza zmiana stanu zdrowia ubezpieczonego nie może stanowić podstawy do uznania przez sąd decyzji za wadliwą i jej zmiany. Z tych przyczyn zgodnie z treścią art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, a podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskich Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej

egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W takim przypadku sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.

Przywołał również stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 20 maja 2013 r. (I UK 616/12) gdzie wskazał, iż regulacja art. 477¹⁴ § 4 zdanie ostatnie k.p.c. nie tylko zakazuje wyrokowania co do istoty sprawy w razie ujawnienia nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji, tj. tych, które jeszcze nie istniały przed zaskarżeniem negatywnej decyzji rentowej, ale w celu ich weryfikacji w postępowaniu rentowym zobowiązuje sąd do uchylenia zaskarżonej decyzji, przekazania sprawy do rozpoznania organowi rentowemu i umorzenia dotychczasowego postępowania odwoławczego z mocy art. 477¹⁴ § 4 zdanie ostatnie k.p.c. Sąd Najwyższy zaznaczył, że obowiązek takiego orzekania należy do sądu pierwszej instancji, zważywszy że wedle dotychczasowej wykładni art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06 (OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199), przepis ten nie ma zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, jeżeli nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji powstały po wyroku sądu pierwszej instancji. Mające walor nowości okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od negatywnej decyzji rentowej i nadal utrzymują się w okresie wymaganym do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej), nie mogą być samodzielnie ocenione przez sąd z zastosowaniem dyspozycji art. 316 k.p.c. przede wszystkim ze względu na kodeksowy zakaz orzekania co do istoty sprawy zawarty w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., który w takich przypadkach bezwzględnie zobowiązuje sąd do uchylenia zaskarżonej decyzji, przekazania sprawy ze względu na ujawnione nowości do rozpoznania organowi rentowemu i umorzenia postępowania sądowego. Sąd I instancji podkreślił, że istotą powyższej regulacji jest uniemożliwienie rozstrzygnięcia sprawy o rentę czy dodatek pielęgnacyjny w oparciu o nowe okoliczności dotyczące stanu zdrowia wnioskodawcy, które nie były znane lekarzowi orzecznikowi, komisji lekarskiej ZUS, ani organowi rentowemu w chwili wydawania decyzji. Także w postanowieniu z dnia 20 maja 2013r. Sąd Najwyższy wskazał, iż mające walor nowości okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od negatywnej decyzji rentowej i nadal utrzymują się w okresie wymaganym do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej), nie mogą być samodzielnie ocenione przez sąd z zastosowaniem dyspozycji art. 316 k.p.c. przede wszystkim ze względu na kodeksowy zakaz orzekania co do istoty sprawy zawarty w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., który w takich przypadkach bezwzględnie zobowiązuje sąd do uchylenia zaskarżonej decyzji, przekazania sprawy ze względu na ujawnione nowości do rozpoznania organowi rentowemu i umorzenia postępowania sądowego.

W swych rozważaniach Sąd Okręgowy dalej podkreślił, iż przepis art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. nie zawęża pojęcia nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy do okoliczności odnoszących się do stanu zdrowia istniejącego w dacie wydania zaskarżonej decyzji. Zakaz orzekania co do nowych okoliczności zbędnym czyni badanie tego, czy są to okoliczności dotyczące schorzeń istniejących w dniu wydania zaskarżonej decyzji, czy też nowych. W wielu przypadkach powzięcie przez lekarzy orzeczników informacji o nowo ujawnionym schorzeniu może mieć bowiem wpływ na ocenę poprzednio stwierdzonego stanu zdrowia. Wskazał, że Sąd uprawniony jest do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy jedynie przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania decyzji. Z tego właśnie powodu w przypadku pojawienia się nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy ustawodawca wprowadził przepis art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. umożliwiający organowi rentowemu zweryfikowanie wydanej uprzednio decyzji i na przykład przyznanie prawa do renty od dnia powstania niezdolności do pracy (a nie od dnia złożenia kolejnego wniosku) na skutek pogorszenia się stanu zdrowia w toku procesu. Celem omawianej regulacji jest też zapewnienie ubezpieczonemu rozpoznania jego wniosku o prawo do renty bez potrzeby ponawiania żądania. Trudno bowiem wymagać, by ubezpieczony przekonany o swojej niezdolności do pracy prowadząc proces o prawo do renty orientował się, że musi złożyć nowy wniosek o rentę w przypadku pogorszenia się jego stanu zdrowia. Obowiązku składania ponownego wniosku o rentę w trakcie postępowania o rentę nie przewiduje żaden przepis, a ponadto właśnie takich sytuacji dotyczących m.in. pogorszenia się stanu zdrowia

dotyczy przepis art. art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. umożliwiający organowi rentowemu przyznanie prawa do renty od rzeczywistej daty powstania niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Powołał się także na tożsame stanowisko Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wyrażone w postanowieniu z dnia 18 lipca 2013 r. (sygn. akt III AUz 381/13) wskazując, że w przypadku stwierdzenia przez sąd, iż w sprawie pojawiły się po dniu złożenia odwołania nowe okoliczności - a więc nowe fakty, czy nowe dowody dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy, sąd obligatoryjnie wykonuje dyspozycję zawartą w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. albowiem nie może wyrokować na podstawie nowych okoliczności, ale nie może również wyrokować z pominięciem tych nowych okoliczności. Sąd uchylając zaskarżoną decyzję i przekazując organowi rentowemu sprawę do ponownego rozpoznania daje ubezpieczonemu możliwość po raz kolejny rozpoznania jego wniosku tym razem jednak z uwzględnieniem nowych okoliczności.

W ocenie Sądu I instancji stan powołany w dyspozycji art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. ma miejsce w niniejszej sprawie, której przedmiotem jest żądanie przyznania prawa do renty socjalnej. Odwołanie ubezpieczonej opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących orzeczenia lekarza orzecznika ZUS oraz orzeczenia komisji lekarskiej ZUS-u, a zatem spór dotyczy wyłącznie oceny, czy wnioskodawczyni jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i czy ta niezdolność do pracy jest spowodowana naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia.

W ocenie Sądu Okręgowego w toku niniejszego procesu niewątpliwie pogorszył się stan zdrowia wnioskodawczyni, skutkiem czego biegli z zakresu psychiatrii, ortopedii, neurologii i endokrynologii wskazali, iż z dniem badania (19 grudnia 2013r.) wnioskodawczyni stała się całkowicie niezdolna do pracy z uwagi na organiczne zaburzenia osobowości. Schorzenie to nie zostało rozpoznane przez lekarzy orzeczników ZUS. W piśmie z dnia 3 listopada 2014r. Przewodnicząca Komisji Lekarskich ZUS odnosząc się do tej opinii wskazała, iż te nowe okoliczności ujawnione w toku procesu sądowego, nieznanie lekarzom orzecznikom, mogą być ponownie przedmiotem rozstrzygnięcia przed organem rentowym. Ponadto w ocenie sądu nową okolicznością dotyczącą niezdolności do pracy jest także stwierdzona w 2014r. choroba Parkinsona oraz fakt, iż obecnie wnioskodawczyni już samodzielnie się nie porusza. Ta druga okoliczność może mieć zaś wiązki ze schorzeniami, na które wnioskodawczyni cierpiała w dzieciństwie (z upośledzeniem funkcji lewej kończyny dolnej po przebytej w dzieciństwie gruźlicy lewego stawu biodrowego).

Zdaniem Sądu I instancji stwierdzone u wnioskodawczyni po wniesieniu odwołania organiczne zaburzenia osobowości, choroba Parkinsona oraz niezdolność do samodzielnego poruszania się dowodzą, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym doszło do istotnej zmiany w stanie zdrowia ubezpieczonej powodującej, że należy poddać weryfikacji dotychczasowe ustalenia co do istnienia u niej całkowitej niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że mające walor nowości okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy, które powstały po dniu złożenia odwołania od negatywnej decyzji nie mogą być samodzielnie ocenione przez sąd z zastosowaniem dyspozycji art. 316 k.p.c. przede wszystkim ze względu na kodeksowy zakaz orzekania co do istoty sprawy zawarty w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., który w takich przypadkach bezwzględnie zobowiązuje sąd do uchylenia zaskarżonej decyzji, przekazania sprawy ze względu na ujawnione nowości do rozpoznania organowi rentowemu i umorzenia postępowania sądowego. Oznacza to iż sąd nie może nawet oceniać charakteru tych nowych okoliczności, a więc tego czy dotyczą one schorzeń istniejących wcześniej czy też nowych.

W świetle tych argumentów uznał, iż pogorszenie się stanu zdrowia wnioskodawczyni w postaci organicznych zaburzeń osobowości, choroby Parkinsona oraz niezdolności do samodzielnego poruszania się stanowią nową okoliczność w rozumieniu art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., powodującą konieczność uchylenia zaskarżonej decyzji, przekazania sprawy do rozpoznania organowi rentowemu i umorzenia postępowania, o czym wprost stanowi cytowany wyżej przepis. Wydanie wyroku przez Sąd z pominięciem nowej okoliczności pozbawiłoby wnioskodawczynię ewentualnych świadczeń rentowych za okres od pogorszenia się stanu jej, skoro nie złożyła ona kolejnego wniosku o rentę.

Mając na uwadze powyższe na mocy art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

W następstwie niniejszego orzeczenia Sądu wnioski J. K. o rentę z tytułu niezdolności do pracy będzie więc ponownie przedmiotem postępowania przed organem rentowym, który będzie miał możliwość zweryfikowania swego stanowiska w przedmiocie prawa do renty socjalnej. Podstawą wydania nowej decyzji będzie orzeczenie lekarza orzecznika ZUS, który oceniając stan zdrowia wnioskodawcy zobowiązany będzie uwzględnić nowe okoliczności dotyczące stanu zdrowia ubezpieczonej.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła ubezpieczona. Zaskarżyła postanowienie w całości. Zarzuciła mu błędne ustalenie, że w sprawie zachodzi przesłanka do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, podczas gdy w świetle przedłożonych dokumentów jasno i logicznie wynika, że była ona na dzień wydania zaskarżonej decyzji osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz, że ta całkowita niezdolność do pracy jest spowodowana naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia. Zarzuciła również brak należytej wnikliwości w materiał dowodowy, głównie decyzje oraz opinie biegłych orzeczników lekarzy, bardzo sprzecznych na przełomie 32 lat oraz w przedłożoną opinię biegłych lekarzy z dnia 19 grudnia 2013r. niezgodną z zobowiązaniem sądu. Podnosząc powyższe wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i wydanie prawomocnego wyroku, a także zobowiązanie biegłych do uzupełnienia opinii zgodnie z zobowiązaniem sądu.

W uzasadnieniu podała, że od 1982 roku została uznana za całkowicie niezdolną do pracy i z tego powodu otrzymywała rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, która została wstrzymana od 1 kwietnia 2005r. w związku z nabyciem prawa do renty rodzinnej KRUS. Ponownie złożyła wniosek o rentę socjalną 27 sierpnia 2012r. jednakże lekarze nie uznali jej za całkowicie niezdolną do pracy. W dalszej części uzasadnienia zażalenie ubezpieczona przedstawiła analizę wydanych w sprawie opinii biegłych, które jej zdaniem są rażąco sprzeczne, niezgodne z prawem, pobieżne i nie uwzględniają zaleceń sądu zawartych w tezie postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii.

Ubezpieczona wniosła o wydanie wyroku, przyznającego jej rentę socjalną. Zdaniem skarżącej zwrócenie sprawy do organu rentowego wydłuży postępowanie, a jej stan zdrowia z dnia na dzień się pogarsza i uniemożliwia przywiezienie jej na miejsce badań.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że nowe okoliczności ujawnione w toku postępowania uzasadniają ponowną weryfikację dotychczasowych ustaleń organu rentowego co do aktualnego stanu zdrowia ubezpieczonej, na co wyraźnie wskazuje art. 477¹⁴ §4 k.p.c.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na okoliczności ujawnione w postępowaniu przed Sądem Okręgowym. Jak wskazał Sąd Okręgowy w toku procesu pogorszył się stan zdrowia wnioskodawczyni, skutkiem czego biegli z zakresu psychiatrii, ortopedii, neurologii i endokrynologii wskazali, iż z dniem badania (19 grudnia 2013r.) wnioskodawczyni stała się całkowicie niezdolna do pracy z uwagi na organiczne zaburzenia osobowości. Schorzenie to nie zostało rozpoznane przez lekarzy orzeczników ZUS. W piśmie z dnia 3 listopada 2014r. Przewodnicząca Komisji Lekarskich ZUS odnosząc się do tej opinii wskazała, iż te nowe okoliczności ujawnione w toku procesu sądowego, nieznane lekarzom orzecznikom, mogą być ponownie przedmiotem rozstrzygnięcia przed organem rentowym. Ponadto jak słusznie wskazał Sąd I instancji nową okolicznością dotyczącą niezdolności do pracy jest także stwierdzona w 2014r. choroba Parkinsona oraz fakt, iż obecnie wnioskodawczyni już samodzielnie się nie porusza. Ta druga okoliczność może mieć zaś związek ze schorzeniami, na które wnioskodawczyni cierpiała w dzieciństwie (z upośledzeniem funkcji lewej kończyny dolnej po przebytej w dzieciństwie gruźlicy lewego stawu biodrowego).

Zdaniem Sądu I instancji z czym w pełni zgadza się Sąd Apelacyjny stwierdzone u wnioskodawczyni po wniesieniu odwołania organiczne zaburzenia osobowości, choroba Parkinsona oraz niezdolność do samodzielnego poruszania się dowodzą, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym doszło do istotnej zmiany w stanie zdrowia ubezpieczonej powodującej, że należy poddać weryfikacji dotychczasowe ustalenia co do istnienia u niej całkowitej niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że mające walor nowości okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy,

które powstały po dniu złożenia odwołania od negatywnej decyzji nie mogą być samodzielnie ocenione przez sąd z zastosowaniem dyspozycji art. 316 k.p.c. przede wszystkim ze względu na kodeksowy zakaz orzekania co do istoty sprawy zawarty w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., który w takich przypadkach bezwzględnie zobowiązuje sąd do uchylenia zaskarżonej decyzji, przekazania sprawy ze względu na ujawnione nowości do rozpoznania organowi rentowemu i umorzenia postępowania sądowego. Oznacza to iż sąd nie może nawet oceniać charakteru tych nowych okoliczności, a więc tego czy dotyczą one schorzeń istniejących wcześniej czy też nowych.

W świetle tych argumentów trafnie uznał, iż pogorszenie się stanu zdrowia wnioskodawczyni w postaci organicznych zaburzeń osobowości, choroby Parkinsona oraz niezdolności do samodzielnego poruszania się stanowią nową okoliczność w rozumieniu art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., powodującą konieczność uchylenia zaskarżonej decyzji, przekazania sprawy do rozpoznania organowi rentowemu i umorzenia postępowania, o czym wprost stanowi cytowany wyżej przepis. Wydanie wyroku przez Sąd z pominięciem nowej okoliczności pozbawiłoby wnioskodawczynię ewentualnych świadczeń rentowych za okres od pogorszenia się stanu zdrowia, skoro nie złożyła ona kolejnego wniosku o rentę.

Mając na uwadze powyższe podkreślić należy, że zgodnie z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, a podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyła decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, biorąc pod uwagę, to że sytuacja odwołującej w obecnym stanie faktycznym uległa całkowitej zmianie zasadnym jest zastosowanie przedmiotowej instytucji.

Zwrócić należy uwagę na to, że przepis art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. odnosi się wyłącznie do nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy, której istnienie jest tylko jednym z warunków nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach). Pamiętać należy także o tym, że art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. dotyczy określonej kategorii spraw, a mianowicie spraw, w których odwołanie od decyzji, której podstawę stanowi orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Ustawodawca wyraźnie określił, że spór dotyczy musi wyłącznie kwalifikacji stanu zdrowia ubezpieczonego na podstawie przesłanek niezdolności do pracy wynikających z art. 12 i 13 ustawy emeryturach i rentach i to kwalifikacji dokonanej na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej, skoro odwołanie ma się opierać "wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia". Przepis ten dotyczy spraw, w których ubezpieczony nie zgadza się z oceną jego stanu zdrowia wyrażoną w tym orzeczeniu, która powoduje, że na dzień wydania decyzji nie spełnia on - według organu rentowego - jednego z warunków koniecznych prawa do renty. Okoliczności dotyczące stanu zdrowia z okresu po wydaniu decyzji wykraczają więc poza zarzuty dotyczące orzeczenia komisji lekarskiej, na podstawie którego wydawana jest decyzja. Konsekwentnie zatem w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. mowa o "nowych okolicznościach", które, choć powstałe po wniesieniu odwołania, mają znaczenie dla oceny stanu zdrowia do dnia decyzji.

Wynikającą z treści art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. możliwość uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, przy jednoczesnym umorzeniu postępowania warunkuje występowanie w sprawie "nowych okoliczności" dotyczących niezdolności do pracy, względnie niezdolności do samodzielnej egzystencji powstałych po dniu złożenia odwołania od wydanej przez organ rentowy decyzji. Przepis ten stanowi zatem wyjątek od zasady oceny wydanej przez organ rentowy decyzji, przez Sąd według stanu rzeczy istniejącego w dniu jej wydawania. „Nowe okoliczności” to schorzenia istniejące przed wydaniem decyzji, lecz wykazane przez ubezpieczonego dopiero po wniesieniu odwołania do sądu albo ujawnione na podstawie badań lekarskich w trakcie postępowania sądowego i

których nie oceniał ani lekarz orzecznik, ani komisja lekarska organu rentowego. Jeśli ujawnią się one w późniejszym czasie w ocenie Sądu Apelacyjnego należy dopuścić możliwość ponownego przekazania sprawy do etapu postępowania przed organem rentowym po to zasadniczo, aby organy orzecznicze Zakładu Ubezpieczeń Społecznych mogły dokonać ponownej oceny stanu zdrowia odwołującego z ich uwzględnieniem. Tym samym ocena "nowych okoliczności" przez organy orzecznicze Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może doprowadzić do zmiany pierwotnego stanowiska organu rentowego i zakończyć zaistniały w sprawie spór.

Mając powyższe na uwadze, zasadne było uruchomienie w przedmiotowej sprawie przepisu, którego wprowadzenie miało na celu umożliwienie wszczęcia procedury orzeczniczej przed organem rentowym weryfikującej ujawnione w postępowaniu sądowym "nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy", zwłaszcza że mogą one prowadzić do zmiany decyzji organu rentowego. W rozpoznawanej sprawie nowe okoliczności dotyczące stanu zdrowia wnioskodawczynie zostały ujawnione przed Sądem Okręgowy i w tym zakresie wystąpiła konieczność zweryfikowania wskazanych przez odwołującą okoliczności (jej stanu zdrowia) również przez organ rentowy – zwłaszcza, że schorzenie to nie było przedmiotem postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Odwołująca obecnie jest osobą niezdolną do wykonywania pracy – okoliczność ta jest bezsporna. Odwołująca w zażaleniu kwestionowała wyłącznie ustalenia dokonane przez biegłych dotyczące jej stanu zdrowia. Tym samym, mając na uwadze fakt, że biegli sądowi - przeprowadzający na zlecenie sądu badanie stanu zdrowia ubezpieczonej - nie zastępują lekarza orzecznika ZUS, ani komisji lekarskiej ZUS, a jedynie zgodnie z posiadaną przez nich wiedzą specjalistyczną poddają merytorycznej ocenie trafność wydanego orzeczenia o zdolności do pracy lub jej braku, wobec ujawnienia się nowych istotnych okoliczności sprawę należało przekazać zgodnie z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. ponownie do organu rentowego w celu zweryfikowania wcześniej podjętej decyzji. Jednocześnie sąd odwoławczy przyjmując, że w sprawie zachodzi szczególny wypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążenia ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym. Ubezpieczona bowiem jest poważnie chora, aktualnie nie otrzymuje świadczenia i nie ma możliwości podjęcia pracy ze względu na stan zdrowia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji postanowienia na podstawie 397§2 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c. i art. 102 k.p.c.

SSA Barbara Białecka SSA Anna Polak del. SSO Beata Górńska